

نشست علمی کارشناسی

مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی

(دانشگاه تهران)

هسته پژوهشی مطالعات منطقه‌ای

(دانشگاه تهران)

انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای

(کارگروه اوراسیای مرکزی)

مرکز مطالعات عالی بین‌المللی

(دانشگاه تهران)

۱۴ اسفند ۱۴۰۳

گزارش کامل

نشست علمی کارشناسی

فرصت‌ها و موانع توسعه همکاری‌های جمهوری اسلامی ایران در گروه بریکس

سخنرانان

دکتر مجید صمدزاده صابر

مسئول امور بریکس
وزارت امور خارجه

دکتر سیدمحمد کاظم سجادی‌پور

استاد دانشکده روابط بین‌الملل
وزارت امور خارجه

گزارش کامل^۱

نشست علمی کارشناسی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی دانشگاه تهران با عنوان «فرصت‌ها و موانع توسعه همکاری‌های جمهوری اسلامی ایران در گروه بریکس» با همکاری مرکز مطالعات عالی بین‌المللی، انجمن ایرانی مطالعات منطقه‌ای و هسته پژوهشی مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران، سه‌شنبه ۱۴ اسفند ۱۴۰۳ در دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران برگزار شد. در این نشست دکتر مجید صمدزاده صابر مسئول امور بریکس وزارت امور خارجه و دکتر سید محمدکاظم سجادیپور، استاد دانشکده روابط بین‌الملل وزارت امور خارجه دیدگاه‌های خود را بیان کردند. دبیر نشست دکتر الهه کولایی، استاد گروه مطالعات منطقه‌ای دانشگاه تهران و رئیس مرکز بود.

دکتر الهه کولایی

صد و چهل و نهمین نشست علمی پژوهشی مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی با بیستمین سالگرد تأسیس آن در سال ۱۳۸۳ هم‌زمان شده است. تأسیس و راه‌اندازی آن با هدف تمرکز بر مباحث و موضوع‌هایی بود که در حوزه کشورهای بازمانده از فروپاشی اتحاد شوروی در روسیه و کشورهای قفقاز و آسیای مرکزی مطرح می‌شود. نشست امروز در مورد سازمان بریکس است. سازمان بریکس، گروهی که با ابتکار روسیه و چین تشکیل شد تا کشورهای نوپیدیدی مانند برزیل، چین، روسیه، آفریقای جنوبی و هند که در عرصه بین‌المللی مطرح هستند بتوانند قطب جدیدی از قدرت سیاسی و اقتصادی را در جهان شکل دهند. ابتدا بیشتر، مسائل اقتصادی

۱. این گزارش از نوار صوتی سخنرانان در نشست «فرصت‌ها و موانع توسعه همکاری‌های جمهوری اسلامی ایران در گروه بریکس» پیاده و ویرایش شده است.

مطرح بود، اما بعد از تأسیس هدف‌ها گسترده‌تر شده و به یکی از کانون‌های مورد توجه قدرت اقتصادی سیاسی جهان تبدیل شده است. در کشور ما هم به این گروه‌بندی توجه زیادی می‌شود. نکته مهمی که در مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی به آن توجه داریم این است که از این ظرفیت‌ها برای توسعه روابط با این کشورها استفاده کنیم. تلاش ما این است دانشجویان این حوزه در کنار مطالعات کتابخانه‌ای، امکان حضور در این کشورها را پیدا کنند و مسائل را در حوزه‌های بی‌واسطه و مستقیم دنبال کنند. البته تلاش‌های ما خیلی رضایت‌بخش نبوده است، آن‌طوری که تلاش کرده‌ایم کمتر به نتیجه رسیده‌ایم. هدف مرکز این است که به درک بهتر و شناخت عمیق‌تر از تحولات کشورهای پیشین اتحاد شوروی برسیم. البته با توجه به گستردگی کشورهای اوراسیای مرکزی، به روسیه و اروپا کمتر توجه می‌کنیم و تمرکز بر کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز است. نکته‌ای که برای ما قابل بررسی و شناسایی است، ارتباط خود را با این کشورها به گونه‌ای گسترش دهیم که منافع ما تأمین شود. شناخت این منطقه و یافتن زمینه‌های توسعه روابط با این کشورها با رویکرد ملی، هدفی است که در همه این سال‌ها دنبال کرده‌ایم. خوشبختانه تقاضاهای ما از سوی دستگاه‌های مختلف همیشه پاسخ مناسبی دریافت کرده است.

دکتر مجید صمدزاده صابر

جایگاه بریکس در نظام بین‌الملل و عضویت جمهوری اسلامی ایران در آن

تعبیرهای زیادی برای بریکس به کار می‌رود؛ از جمله اصطلاح کشورهای نوپدید. درحالی‌که این کشورها نوپدید نیستند، بلکه اقتصادهای نوپدیدی هستند. بعد از جنگ جهانی دوم کشورهای پیروز

نظم جهانی را شکل دادند. آن‌ها در کنفرانس‌های مختلف، دنیای آینده را شکل دادند. هم از نظر سیاست بین‌الملل و هم در مسائل اقتصادی و مالی کشورهای پیروز به دلیل پیروزی در جنگ هیچ مانعی نداشتند و تا فروپاشی اتحاد شوروی دنیا را بدون مانع اداره کردند. از جنگ جهانی دوم تاکنون خیلی از کشورها احساس می‌کردند جایگاه واقعی خود را ندارند. حتی بخشی از آن‌ها جزو کشورهای پیروز و دارای حق و تو بودند، اما نسبت به نهادهای مالی و اقتصادی و توسعه این نهادها مشکل داشتند. این کشورها را امروزه کشورهای اصلاح طلب ناراضی برهم‌زننده، کشورهای برهم‌زننده هژمونی غرب و سیطره دلار، قدرت‌های نوپدید و کشورهای جنوب می‌نامند. همچنین عنوان "جاه‌طلبان"، از جمله عنوان‌هایی است که برای بریکس به کار می‌رود. این کشورها برای اینکه جایگاه خود را در هرم قدرت جهانی ارتقا دهند، گروه‌های زیادی را تشکیل دادند. بریکس آخرین گروهی است که قوام و جایگاه ویژه‌ای پیدا کرد. بریکس گستره جهانی دارد و برای نمونه، مانند شانگهای منطقه‌ای نیست. روز به روز قوی‌تر می‌شود و جدی‌تر حرکت می‌کند.

از نظر جی‌دی‌پی حتی جی هفت را سپری کرده است. با کشورهای جدیدی که پیوسته‌اند حدود ۴۰ درصد از جی‌دی‌پی بر مبنای برابری قدرت خرید متعلق به کشورهای بریکس است. از نظر جمعیت ۴۹ درصد جمعیت دنیا را در اختیار دارند. از نظر وسعت به تقریب یک سوم وسعت دنیا را دارند. نزدیک ۴۰ درصد نفت و کمی کمتر از گاز دنیا را در اختیار دارند. بزرگ‌ترین تولیدکننده انرژی دنیا در بریکس است. همچنین بزرگ‌ترین مصرف‌کنندگان انرژی دنیا کشورهای بریکس هستند. بزرگ‌ترین تولیدکنندگان مواد غذایی و غلات دنیا هم کشورهای بریکس هستند. این گروه توانمندی‌های بسیار زیادی دارد. بریکس در سه ستون فعالیت‌های خود را سامان می‌دهد. سیاسی امنیتی، اقتصادی مالی، فرهنگی و مردمی. این نهاد برنامه‌های بسیار بلند و جاه‌طلبانه‌ای دارد. یکی از

هدف‌های اعلامی آن، اصلاح نظام حکمرانی جهان است. اصلاح نظام حکمرانی جهان هم از نظر سیاسی که درخواست بازنگری در سازمان ملل را دارند. درخواست بازنگری در کارکردها، تعداد اعضای دائم و غیردائم شورای امنیت و عادلانه و دموکراتیک کردن نظام جهانی از خواسته‌های این نهاد است.

بر اساس برتن وودز یک نظام ناعادلانه‌ای شکل گرفته است که سیستم مالی جهانی را نابرابرانه اداره می‌کند. اصلاح حکمرانی جهانی در هر دو زمینه سیاسی و اقتصادی از هدف‌های بریکس است. برنامه‌های دیگری هم دارد. در سال ۲۰۲۴ بریکس ۲۶۵ رویداد برگزار کرد. بعد از سازمان ملل متحد هیچ گروه و سازمانی این تنوع را نداشته است. شانگهای ۱۳۰ رویداد داشته است. ستون دوم، اقتصادی مالی است که تعداد برنامه‌های آن بیشتر از دو ستون دیگر است. برای نهادهایی که در نظام جهانی داریم هم‌تا تعریف کرده است. بانکی هم تأسیس کرده که از نوع توسعه‌ای است. در ۵ سال اخیر برای ۹۸ طرح ۳۵ میلیارد دلار وام به اعضا داده است. این عدد برای یک بانک تازه تأسیس بسیار بزرگ است. هدفش این است که این بانک را تقویت کند و با بانک جهانی رقابت کند.

کشورهای بریکس با مانع جدی به نام منظومه غرب روبه‌رو هستند. بریکس راه بسیار ناهموار و دشواری دارد. ما هم باید انتظارات خود را تعدیل کنیم. در عضویت در این بانک برای همه باز است. همه کشورهای عضو سازمان ملل متحد می‌توانند عضو این بانک شوند. صندوقی هم ایجاد شده است که ۵۰ میلیارد دلار اندوخته دارد تا در زمان‌های بحرانی که کشورهای عضو با مانع روبه‌رو می‌شوند، به آنان کمک کند از بحران خارج شوند. یک ستون فرهنگی مردمی هم دارد. در این ستون کارهای مختلفی انجام می‌شود. همکاری‌های شبکه دانشگاهی دارند. هر کشور ۱۲ دانشگاه بزرگ خود را معرفی کرده و این شبکه

ایجاد شده است. دانشگاه تهران نخستین دانشگاهی است که ما معرفی کرده‌ایم. اتاق فکر و اندیشکده‌های ویژه خود را دارد. رسانه ویژه و شبکه کلان‌شهرها را دارد. همکاری‌های پارلمانی هم در این ستون تعریف می‌شود. نشست‌ها و مجمع‌های سالانه‌ای برگزار می‌شود. همه به دلیل اینکه نمایندگان مردم هستند در این ستون فرهنگی و مردمی می‌گنجد. بیشتر همکاری‌ها به موضوع‌های نوآوری و فناوری می‌پردازند. مرکز هوش مصنوعی بریکس تشکیل شده است که سرمدار آن چین است. چون از این نظر چین فاصله زیادی با کشورهای دیگر دارد. چین کارگاه‌های مختلفی برای کشورهای دیگر برگزار می‌کند. سیستم مبادلات ویژه‌ای به نام بریکس پی دارد که در نشست سران قازان رونمایی شد. شورای پرداخت تجاری بریکس دارد که هر کشور ۵ فعال بخش خصوصی را عضو کرده است. اقتصاد دیجیتال و مباحث بانکی فعال هستند.

هماهنگ‌کننده‌های بریکس که این سه ستون را هماهنگ می‌کنند، سالانه ۶۵ نشست دارند. نام شرپا و سوشرپا بر این هماهنگ‌کننده‌ها گذاشته‌اند. شرپاها راهنمایی در نیال بودند که کوهنوردانی را که می‌خواستند به اورست صعود کنند، راهنمایی می‌کردند. این اصطلاح را انتخاب کرده‌اند، زیرا اورست بلندترین قله روی زمین است: هدف‌های ما مانند اورست، هدف‌های بلند و جاه‌طلبانه‌ای است و ما راهنمایان جامعه جهانی برای رسیدن به آن قله هستیم. در سال یک نشست سران، یک نشست رؤسای قوه قضاییه و یک نشست رؤسای پارلمان دارند. ۲۳ نشست برای وزیران برگزار می‌شود. همه وزیران فرهنگی اقتصادی و دیگران نشست دارند.

یکی از مشکل‌های بریکس این است که تنوع دیدگاه‌ها در بریکس زیاد است. کشور اسلامی ایدئولوژیک و کشور کمونیستی وجود دارد. اختلاف در توانمندی اعضا خیلی زیاد است. فاصله چین با کشورهای دیگر از نظر جی‌دی‌پی و فناوری‌های دیگر بسیار زیاد است. وسعت جغرافیایی از

نظر تعدد مناطقی که دارد. سازمان‌های منطقه‌ای به‌طور معمول زودتر به هدف‌های خود می‌رسند، اما بریکس در همهٔ اقیانوس‌ها و قاره‌ها حضور دارد. در میان اعضا اختلاف‌های داخلی وجود دارد. تحریم‌هایی که برخی از کشورها با آن روبه‌رو هستند، یکی دیگر از مشکلات بریکس است. بریکس هنوز سازمان نیست، بنابراین ساختارها و نهادهای خاص خود را ندارد. وظایف دبیرخانه را کشور رئیس انجام می‌دهد. کشور رئیس، میزبان همهٔ نشست‌هاست. این مسئله مشکلات ساختاری ایجاد می‌کند. یکی دیگر از مشکلات، فقر اسناد است، زیرا این نهاد عمر چندانی ندارد. از تأسیس آن مدت زیادی نگذشته است. عضویت کشور ما هم یک ساله است. اما آیا مشکلات به این معنی است که بریکس را ندیده بگیریم و نمی‌تواند موفق باشد؟

خیر، در همهٔ سازمان‌ها همین مشکلات وجود دارد. در سازمان‌های منطقه‌ای و بین‌المللی اختلاف میان اعضا وجود دارد. این مسائل ما را ناامید نمی‌کند. بریکس یکی از موارد استثنا در سیاست خارجی ایران است که خیلی سریع تصمیم‌گیری شد و اتفاق افتاد. می‌خواستیم عضو چند سازمان بشویم و ۳۰-۴۰ و ۱۵ سال پشت درهای بسته ماندیم تا عضو شویم. در همین سازمان‌های می‌توانستیم عضو مؤسس باشیم و از روز اول عضو شویم، اما بهانه‌جویی‌های مختلف ما را ۱۵ سال پشت درهای بسته نگه داشت. یا دبلیوتی‌او که از زمانی که بچه بودم می‌خواستیم عضو شویم. اگر الان مذاکرات شروع شود ممکن است ۱۵ سال طول بکشد. در طول ۳۰ سال خدمت در وزارت خارجه، ندیدم موردی که ایران بتواند آنقدر سریع و در رقابت تنگاتنگ با کشورهایمانند اندوزی و ترکیه سریع تصمیم‌گیری کند و با یک موفقیت دیپلماتیک موافقت کشورها را بگیرد و عضو شود.

دکتر سید محمد کاظم سجادی‌پور

بریکس و روابط بین‌الملل معاصر

در آغاز، نقش دکتر امیر عبداللہیان را در پیوستن به بریکس قدر می‌دانیم. همیشه باید از کارهای گذشتگان قدردانی کنیم. ایشان خودش برای عضو شدن در سازمان تجارت جهانی هم زحمت کشیدند. پرسش مهم این است که چگونه نسبت بریکس و روابط بین‌الملل معاصر را می‌توانیم تجزیه و تحلیل کنیم. به‌ویژه از زاویه ایران و به‌عنوان یک ایرانی. برای پاسخ به این پرسش ابتدا سه مفهوم و انگاره را مطرح می‌کنم. اول انگاره‌ها و انتظاراتی که در مورد بریکس در ایران وجود دارد را باید بررسی کنیم. به‌طور کلی بریکس نهاد چندجانبه بین‌المللی است. در ایران یکی از انگاره‌ها انتظار حداکثرگرایی از این نهادهای بین‌المللی است. انتظار بیش از حد که: ما رفتیم در بریکس و غرب و اروپا شکست خوردند و جهان غیرغربی پیروز شد. ده‌ها داستان براساس این انگاره مطرح می‌شود که چون بعضی با واقعیت‌ها هم‌خوانی ندارد، نوعی سرخوردگی از این نوع نهادها را ایجاد می‌کند. در مورد سازمان ملل هم چنین مسئله‌ای وجود دارد. از یک‌سو، انتظارات زیاد و عجیبی از سازمان ملل وجود دارد و از سوی دیگر، برخی آن را هیچ کاره می‌دانند. دومین انگاره، نگاه هیچ‌گرایانه است که سازمان‌ها را هیچ‌انگار و بی‌اثر می‌کند. این انگاره‌ها در همه جای دنیا وجود دارد. انگاره سوم، انگاره ساختارگرایانه است که گویا ساختار جهانی ثابت است و هیچ چیزی نباید خارج از آن چارچوب ثابت تصور شود. و چارچوب سخت و سختی شکل گرفته است و این تمایل در برخی از روس‌ها و آمریکایی‌ها وجود دارد. در این ساختار جایی برای بریکس نیست. ما نمی‌توانیم منکر ساختارها شویم، اما ساختارها همه چیز نیستند و کنشگری واحدهای درون آن مهم هستند. نمونه ملموس آن همین کنشگری خانم دکتر

کولایی در دانشگاه تهران است! نگاه و انگاره دیگر گذشته گرا است. فکر می‌کنیم بریکس به‌شکلی بازسازی غیرمتعهدهاست. تصویری که از این‌ها به دست می‌آید، تصویر اشتباهی است و به تحلیل واقعیت بریکس نمی‌انجامد. باید از این انگاره‌ها فاصله بگیریم. این انگاره‌ها در ساده‌اندیشی و ساده‌کردن مسائل روابط بین‌الملل با یکدیگر اشتراک دارند. بنیاد بریکس دیپلماسی چندجانبه است. دیپلماسی یک نهاد تاریخی و حیاتی در تاریخ بشر بوده و هست. هیچ زمانی را نداریم که شکلی از دیپلماسی در میان جوامع بشری وجود نداشته باشد. حتی قبایل انسان‌های اولیه برای حل مشکلات خود، راهنما می‌فرستاده‌اند و جالب است که نماینده را نمی‌کشتند، ریشه مصونیت دیپلماتیک در اینجا است.

فردوسی هم هزارسال پیش گفته است فرستاده باید فرستاد، درون پر ز مکر و برون سادگی. مکر یعنی محاسبه و دقت و برون هم تو دل‌برو و جذاب باشد. سفارت انگلیس در ایران از سال ۱۸۶۵ تاکنون مقیم ایران است. این دیپلماسی که تاریخ طولانی با هم‌زاد بشر دارد با دیپلماسی دوجانبه همراه می‌شود. بنیاد بریکس، دیپلماسی چندجانبه است. از ۲۰۰ سال پیش دیپلماسی چندجانبه شکل گرفته است که به جای دو کشور چند کشور با هم همکاری می‌کنند. سازمان بین‌المللی تلگراف، نخستین سازمانی است که ایران به آن پیوسته است. اکنون هم با نام سازمان بین‌المللی مخابرات و رادیو فعالیت می‌کند. روابط بین‌الملل در حال دگرگونی است و بریکس یکی از بازیگران مهم است. بالاترین دیپلماسی چندجانبه، سازمان ملل متحد است. اکنون ۵۰۰۰ سال سازمان بین‌دولتی داریم. این تحول دیپلماسی چندجانبه به سازمان‌هایی رسیده است که در حال حاضر داریم و یکی از آن‌ها بریکس است. بریکس سازمان همکاری چندجانبه غیرغربی است. به این معنا که دیپلماسی چندجانبه در انحصار غرب نیست.

پرسشی در اینجا مطرح می‌شود که دیپلماسی چندجانبه را چطور بفهمیم؟ نخست، همهٔ سازمان‌های بین‌المللی پیرامون مفاهیم مشخصی شکل گرفته‌اند که در سند تأسیس آن‌ها است. برای نمونه، ناتو پیرامون دفاع مشترک جمعی شکل گرفته است. بریکس هم همین‌طور است. همکاری مفهوم اصلی است که سازمان‌ها پیرامون آن شکل گرفته‌اند. سازمان‌ها ایجاد نمی‌شوند که با سازمان‌های دیگر بجنگند، بلکه برای همکاری ایجاد می‌شوند. بنیاد رشتهٔ روابط بین‌الملل پیرامون دو مفهوم صلح و جنگ است و صلح با همکاری به وجود می‌آید. نکتهٔ دوم در دیپلماسی چندجانبه این است که دیپلماسی چندجانبه کارکردهای معینی دارد. این سازمان‌ها در عمل تولید مشروعیت و مقبولیت جهانی می‌کنند. دوم، تولید فرصت همکاری و تماس‌های دیپلماتیک می‌کنند. خیلی زمان‌ها امکان ندارد رهبران کشورها به سفرهای دوجانبه بروند، اما در نشست‌های بریکس فرصت زیادی برای دیدار رئیس‌جمهور ما با رئیس‌جمهور روسیه وجود دارد. به همین دلیل، نشست‌های سازمان ملل مجمع وزیران خارجه و دیپلمات‌ها است. در سالن‌های مجمع عمومی وزیران خارجه و نخست‌وزیر را می‌بینید.

کار دیگری که انجام می‌دهند، تولید هنجار است. قوانین و مقررات وضع می‌کنند. همکاری فنی و فرصت‌های اکتشاف‌نشده تولید می‌کنند. برای طرح‌های مشترک زمینه فراهم می‌کند. همهٔ سازمان‌ها ساختاری شبیه هم دارند. همهٔ سازمان‌های بین‌المللی به طور الزامی دبیرخانه ندارند. بلکه دبیرخانهٔ سیار دارند. بریکس دبیرخانهٔ سیار دارد. سرانجام همهٔ این سازمان‌ها محصولات معینی دارند. نخست اینکه تولید سند می‌کنند، سندهایی که به آن‌ها استناد می‌شود. یعنی همهٔ این‌ها یک کار حقوقی می‌کنند. تولید فضا می‌کنند. فضا سازی یک کار مهم سازمان‌ها در هر سطحی است. الان اروپایی‌ها نشستی گذاشته‌اند تا زلنسکی را برای رفتار ترامپ دلداری دهند.

انگاره‌ها و بنیاد دیپلماسی چندجانبه را بررسی کردیم. حال می‌رسیم به جنوب جهانی. بریکس نمود برآمدن نیروی جدیدی است به نام جنوب جهانی. تقسیم‌بندی کشورها و شمال و جنوب خیلی جدی است. تحولات سی سال گذشته در روابط بین‌الملل خیلی جدی است. لحظه‌هایی آمریکایی‌ها فکر می‌کردند، نظام تک‌قطبی شده است. تک‌قطبی نامی است که آمریکایی‌ها گذاشته‌اند. روسیه و چین دنیایی را ایجاد کرده‌اند که پریماکف آن را عصر چندقطبی نامید. اتفاقی که در چند سال گذشته افتاده است، برآمدن بریکس به‌عنوان نیروی جدید در روابط بین‌الملل است. بی‌تردید آفریقای جنوبی یکی از رهبران آفریقا و کشورهای مهم جنوب جهانی است. در جنگ روسیه و اوکراین، کشورهای جنوب برآمدند و گفتند ما نه طرف آمریکا را می‌گیریم و نه طرف روسیه را. کشورهای بریکس گفتند این جنگ، جنگ ما جنوبی‌ها نیست. بریکس پیوند می‌خورد به جنوب جهانی. از این جهت، بریکس یک نیروی جمعی جنوب جهانی محسوب می‌شود. چینی‌ها خود را نزدیک به جنوب جهانی می‌بینند. روس‌ها خوشحال هستند که بریکس موضع همکاری با آمریکا را نگرفته است.

اما به‌طور مشخص بریکس در مورد ایران چه چیزهایی را نشان می‌دهد؟ اول اراده‌گرایی، سیاست خارجی فقط این نیست که دیگران چه می‌خواهند، بلکه اینکه ما چه چیزی می‌خواهیم هم مهم است. در تأمین منافع خارجی ایران، بریکس فضای تنفسی است. به‌تازگی کتابی به نام فروغی و جامعه ملل چاپ شده است. فروغی می‌گوید برای ما شرکت در این جامعه ملل و نهادهای دیپلماسی چندجانبه فضای تنفسی است، زیرا ایران از نظر ژئوپلیتیکی تنگناهای راهبردی دارد. حضور و جدی‌گرفتن دیپلماسی چندجانبه می‌تواند این تنگنا را جبران کند. البته شرطش این است که دیپلماسی جدی گرفته شود. چون دیپلماسی ستیزی در اندیشه تعدادی از جریان‌ها ریشه دارد. این باید به جدی‌گرفتن

دیپلماسی به عنوان ابزاری برای تأمین منافع ملی کشور منجر شود. به همان اندازه که به جراحان و خلبانان ماهر احتیاج داریم، به دیپلمات‌ها هم احتیاج داریم. سرانجام ایران به جهت‌گیری متوازنی احتیاج دارد که بریکس می‌تواند بخشی از این توازن را تأمین کند.

مرکز مطالعات اوراسیای مرکزی

تهران، خیابان انقلاب، دانشگاه تهران،

دانشکده حقوق و علوم سیاسی.

تلفن: ۰۲۱۶۶۴۱۹۸۰۴

نمابر: ۰۲۱۶۶۹۵۳۹۹۶۰-۰۲۱۶۶۴۱۹۷۰۴

cces@ut.ac.ir

cces.ir

کارهای اجرایی نشست: پیمان

کاویانی فر

تهیه و تنظیم گزارش: عاطفه بکائیان

ویرایش: اعظم مرادی تبریزی

Center for Central Eurasia Studies

Address: Faculty of Law and
Political Science, University of
Tehran, Enghelab Ave, Tehran,
Iran.

cces@ut.ac.ir

cces@ut.ac.ir

+982166419704

Executive Affairs: Peyman

Kaviani far

Preparation of meeting report:

Atefeh Bakaeyan

Edit: Azam Moradi Tabrizi

Graphics: Peyman Kaviani far